

Sygn. akt III Ca 62/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 maja 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Tomasz Tatarczyk (spr.)

Sędzia SO Lucyna Morys - Magiera

SR (del.) Roman Troll

Protokolant Marzena Makoś

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2015 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa J. K. i A. K.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K.

o zobowiązanie i zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach

z dnia 21 maja 2013 r., sygn. akt I Cgg 310/10

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwotę 2717 (dwa tysiące siedemset siedemnaście) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego;

3. nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gliwicach kwotę 2443,88 (dwa tysiące czterysta czterdzieści trzy 88/100) złotych z tytułu kosztów sądowych.

SSR (del.) Roman Troll SSO Tomasz Tatarczyk SSO Lucyna Morys – Magiera

Sygn. akt III Ca 62/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 maja 2013 roku Sąd Rejonowy zasądził od pozwanej solidarnie na rzecz powodów kwotę 15 865,60 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 października 2011 roku, zobowiązał pozwaną do naprawy szkód powstałych na nieruchomości powodów, położonej w P. przy ulicy (...) poprzez rozebranie i ponowne wykonanie posadzki cementowej w piwnicy, przemurowanie pęknięć ścian o rozwarciu powyżej 5 mm a w pozostałych wykucie bruzd, założenie siatki, wypełnienie zaprawą klejową i otynkowanie pasami, skucie pękniętych tynków w fasetach i wzdłuż belek stalowych piwnicy i ponowne ich wykonanie, uzupełnienie odpadniętych tynków na stropach odcinkowych w piwnicy i drewnianych na piętrze, wykonanie przetarcia tynków celem ich ujednolicenia, przemurowanie pęknięcia ścian na elewacji, wykonanie robót towarzyszących malarsko-porządkowych, orzekł o kosztach sądowych obciążając

nimi pozwaną. Sąd ustalił, że powodowie są właścicielami od dnia 7 kwietnia 2009 roku we wspólności majątkowej małżeńskiej nieruchomości zabudowanej położonej w P. przy ulicy (...). Poprzednia właścicielka tej nieruchomości zawarła w dniu 16 maja 1996 roku z B. Spółką (...) ugodę w przedmiocie usunięcia szkód związanych z ruchem zakładu górniczego. Szkody ujawniły się w latach 1993 – 94. Roboty, których dotyczyła ugoda zostały wykonane i odebrane przez właścicielkę. Pismem z 17 grudnia 2009 roku powodowie złożyli (...) SA wniosek o naprawę szkód w ich nieruchomości, wskazali, że szkody ujawniły się w okresie październik - grudzień 2009 roku. Pozwana odmówiła naprawy uszkodzeń. Nieruchomość powodów położona jest na obszarze górniczym zakładu (...) Rejon (...). Podlegała ona wpływom eksploatacji górniczej prowadzonej w wielu pokładach węgla w latach 1963 – 1987. W czwartym kwartale 1995 roku prowadzona była odbudowa górniczą w pokładzie(...). Aktualnie najbliższej nieruchomości powodów wybierane jest złożę z filarów ochronnych szybów głównych byłej kopalni (...) w odległości około 660 m na południe, na głębokości około 370 m. Nieruchomość powodów podlegała wielokrotnym wpływom eksploatacji górniczej. W rejonie położenia tej nieruchomości występują wstrząsy generowane przez ruch zakładu górniczego. Dwa wstrząsy zarejestrowane w roku 2002 i 2008 roku mogły spowodować powiększenie istniejących szczelin w budynku powodów. Budynek ten wybudowany został w 1933 roku, nie został zabezpieczony na ujemne wpływy eksploatacji górniczej. Po wykonanym remoncie w budynku wystąpiły nowe uszkodzenia, których część powodowie usunęli we własnym zakresie. Wartość robót wykonanych wynosi 15 865,60 zł. W chwili nabycia nieruchomości przez powodów w 2009 roku zauważalne były uszkodzenia zarówno ścian, jak i stropów oraz posadzek. W okresie późniejszym pojawiły się nowe uszkodzenia a istniejące uległy powiększeniu. Dokonując ustaleń w przedmiocie wpływu robót górniczych na nieruchomość powodów i przyczyn uszkodzeń oparł się sąd w szczególności na opiniach biegłych - z zakresu górnictwa i geologii Z. F., z zakresu budownictwa A. S. i R. M.. Wskazał, że podstawę roszczeń powodów stanowią przepisy ustawy z 4 lutego 1994 roku Prawo geologiczne i górnicze. Powództwo powodowie wytoczyli pod rządami tej ustawy. Uznając za miarodajne opinie biegłych doszedł do wniosku, że szkody w budynku powodów powstały wskutek eksploatacji górniczej. Podkreślił że postępowanie dowodowe nie wykazało innych przyczyn uszkodzeń. Za nietrafne uznał twierdzenia pozwanej co do niefachowości remontu przeprowadzonego w 1998 roku. Wywiódł, że zgodnie z art. 91 ust. 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze powodowie mogli żądać naprawienia przez przywrócenie stanu poprzedniego szkody wyrządzonej ruchem zakładu górniczego pozwanej a w oparciu o art. 95 tej ustawy refundacji poniesionych już kosztów usunięcia części uszkodzeń. Rozpatrując zgłoszony przez pozwaną zarzut przedawnienia roszczeń wskazał Sąd, że wprawdzie biegły z zakresu geologii górniczej wyjaśnił iż nieruchomość powodów leży na terenie, który uznać należy za górniczo uspokojony ale jednocześnie podniósł, że nieruchomość podlegała w okresie późniejszym wstrząsom generowanym przez ruch zakładu (...) i biegłym z zakresu budownictwa pozostawił ocenę skutków tych wstrząsów. Powodowie jako okres dowiedzenia się o szkodzie wskazali październik, listopad 2009 roku. Skoro pozwany podniósł zarzut przedawnienia winien wykazać, że termin przedawnienia zaczął biec w innym terminie niż wskazany przez powodów. Na marginesie podniósł Sąd, że gdyby termin przedawnienia upłynął podniesienie przez pozwaną zarzutu przedawnienia uznać należałoby za nadużycie prawa z uwagi na charakter uszczerbku leżącego u podstaw roszczenia oraz szczególną w stosunku do sytuacji zobowiązanej sytuację uprawnionych. Za datę początkową zasądzenia odsetek przyjął datę doręczenia pozwanej odpisu opinii biegłej zawierającej wyliczenie wartości szkody. O kosztach procesu rozstrzygnął po myśli art. 98 k.p.c. i art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

W apelacji pozwana zarzuciła naruszenie prawa materialnego - art. 442¹ § 1 k.c. w związku z art. 92 prawa geologicznego i górniczego przez uznanie za bezskuteczny podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia roszczeń, art. 91 ustawy prawo geologiczne i górnicze przez uznanie, iż pozwana zobowiązana jest naprawić szkody w nieruchomości powodów, pomimo że szkody zgodnie z treścią opinii biegłego z zakresu górnictwa i geologii nie mogły powstać wskutek ruchu przedsiębiorstwa górniczego, art. 95 ust. 1 tej ustawy przez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż w sprawie możliwe jest dokonanie naprawienia szkody przez przywrócenie stanu poprzedniego, art. 5 k.c. wynikające ze stwierdzenia, iż uwzględnienie zarzutu przedawnienia stanowiłoby nadużycie prawa oraz przez zobowiązanie pozwanej do usunięcia szkód nie mających źródła w ruchu zakładu górniczego, naruszenie prawa procesowego - art. 227 w związku z art. 386 § 4 k.p.c. przez nierozpoznanie istoty sprawy i nieprawidłowe przyjęcie zasadności roszczenia bez uwzględnienia faktu, iż teren na którym usytuowany jest budynek powodów uznany został w opinii biegłego z zakresu górnictwa i geologii za górniczo uspokojony, art. 227 w związku z art. 286 i art. 290 § 1 k.p.c. polegające na oparciu wyroku na kwestionowanym materiale dowodowym oraz wynikające

z nieprzeprowadzenia przez sąd właściwie postępowania dowodowego co do faktów mających kluczowe znaczenie dla sprawy, a to wobec braku ustalenia zakresu oddziaływań poza górniczych na nieruchomości powodów, art. 227 k.p.c. przez niewyjaśnienie wszystkich zgłoszonych zastrzeżeń do opinii budowlanych, art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu zasad swobodnej oceny dowodów i nierozważenie w sposób wszechstronny zebranego materiału, w szczególności opinii biegłych i uznaniu, że zeznania i wyjaśnienia powodów były wiarygodne, spójne i logiczne, w sytuacji w której powodowie podawali różne daty ujawnienia się szkód, art. 328 § 2 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na braku dostatecznego uzasadnienia motywów wyroku, w szczególności brak wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i przyczyn dla których innym dowodom sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. W oparciu o te zarzuty skarżąca domagała się zmiany wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenia od powodów kosztów postępowania apelacyjnego, ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Formułując zarzuty apelacji pozwana wychodzi z błędnego założenia, że stwierdzone w budynku powodów szkody powstały z przyczyn od górnictwa niezależnych. Podniesione w tym zakresie zarzuty naruszenia prawa materialnego i procesowego są nieusprawiedliwione.

Zebrany w sprawie w obu instancjach materiał dowodowy uzasadnia przyjęcie, że zachodzi adekwatny związek przyczynowy pomiędzy uszkodzeniami nieruchomości powodów a działalnością pozwanej we wnętrzu ziemi.

Obie opracowane w sprawie opinie górniczo geologiczne potwierdziły, że eksploatację w kilku pokładach węgla prowadził zakład górniczy pozwanej bezpośrednio pod budynkiem powodów, względnie w odległości niewiele ponad stu bądź niespełna dwustu metrów od tego budynku. Eksploatacja ta powodując obniżenia powierzchni terenu niewątpliwie wywołała negatywne skutki dla budynku, którego dotyczy żądanie pozwu, doprowadziła do powstania w nim uszkodzeń.

Poszczególne uszkodzenia oględzinom poddała biegła A. S., w zakresie usuniętym przez powodów - za pośrednictwem dokumentacji fotograficznej, wskazując jednoznacznie w opinii budowlanej na takie charakterystyczne cechy uszkodzeń, które nakazują wiązać ich powstanie z eksploatacją górniczą.

Wykluczyła biegła w opinii poza górnicze przyczyny powstania uszkodzeń, jak naturalne zużycie i bieżącą eksploatację obiektu, błędy w sztuce budowlanej, dopasowanie budynku do podłoża, nasilenie ruchu drogowego. Swoje stanowisko przekonująco umotywowała.

Opinię biegła podtrzymała będąc wysłuchana zarówno przez Sąd pierwszej, jak i drugiej instancji.

Zbieżne z opinią biegłej A. S. wnioski co do górniczych przyczyn uszkodzeń budynku powodów wyprowadził biegły z zakresu budownictwa R. M..

W poprzedzającym wytoczeniu powództwa wniosku o naprawienie szkody powodowie wskazali październik – grudzień 2009 roku, jako okres ujawnienia się szkody.

Będąc przesłuchany w charakterze strony powód wyjaśnił jednak, że spękania ścian, stropów, sufitów i posadzek istniały już w budynku w chwili, gdy wraz z żoną nabył własność nieruchomości w pierwszej połowie 2009 roku, a wynosząc przedmioty z pomieszczeń pod koniec 2009 roku powodowie zaobserwowali, że uszkodzeń jest więcej, we wniosku wskazali ostatni kwartał 2009 roku, jako okres ujawnienia się szkody, bo wówczas stwierdzili, jaki jest pełny zakres uszkodzeń.

Powiązanie zawartych w opiniach górniczo geologicznych informacji na temat wpływów działalności pozwanej na nieruchomości powodów ze wskazaniem opinii budowlanych co do górniczego charakteru uszkodzeń, stwierdzonych

w budynku powodów i z wyjaśnieniami powoda co do istnienia na nieruchomości szkód w chwili jej nabycia przez powodów prowadzi do wniosku, że szkody których dotyczą zobowiązania nałożone na pozwaną zaskarżonym wyrokiem, powstały przed nabyciem nieruchomości przez powodów, przede wszystkim w następstwie wywołanego eksploatacją pokładów węgla osiadania terenu.

Wpływ, aczkolwiek niewielki, na stan badanego obiektu miały wstrząsy generowane przez ruch zakładu górniczego pozwanej.

Słuchany na rozprawie apelacyjnej biegły S. O. (1), specjalista w dziedzinie sejsmologii podał, że zarejestrowane w rejonie położenia nieruchomości powodów wstrząsy o najwyższej energii mogły spowodować powiększenie zakresu części powstałych wcześniej w spornym budynku uszkodzeń. Wypowiedź biegłego jest zbieżna z wnioskami opinii górniczo geologicznej, w której biegły Z. F., nie będąc specjalistą z dziedziny sejsmologii, ocenił poddał wpływ wstrząsów górniczych na nieruchomość powodów oraz z opiniami biegłych z zakresu budownictwa, którzy nie we wstrząsach górniczych dopatrzyli się głównej przyczyny uszkodzeń, uznali natomiast, że mogły one doprowadzić do powiększenia się zakresu szkód.

Skoro ruch zakładu górniczego pozwanej wyrządził szkodę w nieruchomości powodów, powodowie mogli żądać naprawienia tej szkody.

W sprawie znajdowały zastosowanie przepisy ustawy z 4 lutego 1994r. Prawo geologiczne i górnicze z uwagi na zasadę nieretroakcji wyrażoną w art. 3 k.c., w myśl której roszczenie podlega ocenie w oparciu o przepisy prawa materialnego obowiązujące w dacie zdarzenia. Zdarzeniem, z którego powodowie wywiedli swoje roszczenie jest ruch zakładu górniczego. Chodziło niewątpliwie o ruch zakładu górniczego, jaki wystąpił przed wejściem w życie ustawy z 9 czerwca 2011r. Prawo geologiczne i górnicze. Ustawa ta weszła w życie 1 stycznia 2012r., a powództwo z żądaniem naprawienia powstałych szkód powodowie wytoczyli w czerwcu 2010 roku.

Według art. 91 ust 1 ustawy z 4 lutego 1994 roku, właściciel nieruchomości może żądać naprawienia wyrządzonej ruchem zakładu górniczego szkody. W myśl art. 94 ust. 1 ustawy, naprawienie szkody powinno nastąpić przez przywrócenie stanu poprzedniego. Jeżeli poszkodowany poniósł nakłady na naprawienie szkody, odszkodowanie ustala się w wysokości odpowiadającej wartości uzasadnionych nakładów (art. 95 ust. 2 ustawy).

Podstawę prawną zobowiązania pozwanej do przywrócenia stanu poprzedniego budynku powodów stanowi art. 94 ust. 1 w związku z art. 91 ust. 1 ustawy z 4 lutego 1994 roku. Żądanie refundacji poniesionych przez powodów nakładów na naprawienie szkody znajduje natomiast oparcie w art. 95 ust. 2 ustawy.

Nie podważyła pozwana ustalenia Sądu Rejonowego co do wartości uzasadnionych nakładów.

Nie mógł odnieść skutku podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia roszczeń.

Nie wykazała pozwana, kiedy rozpoczął bieg trzyletni termin przedawnienia roszczeń określony w art. 442¹ § 1 k.c. (poprzednio w art. 442 § 1 k.c.). Do przepisów Kodeksu cywilnego odsyłała ustawa z 4 lutego 1994 roku w art. 92.

Powodowie o szkodzie dowiedzieli się nabywając nieruchomość w 2009 roku., o pełnym jej zakresie, jak wynika zeznań powoda – pod koniec 2009 roku.

Weszli powodowie w sytuację prawną zbywcy nieruchomości. Nie zostało w sprawie dowiedzione, kiedy o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia dowiedział się zbywca nieruchomości.

Początku biegu przedawnienia nie może pozwana wiązać z zakończeniem w 1996 roku eksploatacji górniczej w pokładzie 615.

Jak wyjaśnił biegły S. O. (1), eksploatacja pokładów węgla prowadzona w rejonie nieruchomości powodów do 1996 roku mogła wywołać niekorzystne skutki w obiektach powierzchniowych; ważnym czynnikiem jest efekt

występującego sumowania się wpływów eksploatacji w poszczególnych pokładach węgla. Każda kolejna eksploatacja powoduje uaktywnienie się procesów osiadania wywołanych eksploatacjami poprzednimi i powiększa nieckę osiadania. Największe osiadanie terenu ma miejsce w ciągu kilku (do czterech) pierwszych lat od wybrania pokładu węgla. Wówczas ujawnia się główna część wpływów eksploatacji. Proces osiadania i tworzenia się niecki osiadania trwa, aczkolwiek ze znacznie mniejszym nasileniem, dalej.

W rejonie nieruchomości powodów i bezpośrednio pod spornym budynkiem eksploatacja górnicza prowadzona była w kilku pokładach. Z opinii biegłego S. O. (2), który wskazał dłuższy niż biegły Z. F. okres uspakajania się górotworu po przejściu eksploatacji, wynika, że remont budynku z tytułu powstałych w nim szkód górniczych prowadzony był, w oparciu o ugodę zawartą w 1996 roku, w warunkach nieuspokojonego górotworu. Niewielkie osiadania terenu wywołane działalnością pozwanej we wnętrzu ziemi doprowadzić mogły do odnowienia się uszkodzeń, względnie powstania nowych szkód w budynku, niezabezpieczonym na przejście wpływów robót górniczych i którego stan techniczny uległ zachwianiu wskutek wcześniej powstałych szkód górniczych.

Wyniki pomiarów niwelacyjnych, powołane w opinii biegłego Z. F. wskazują, że teren w rejonie nieruchomości powodów osiadł w latach 1991-2004 o blisko 10 cm, a w latach 2004-2010, czyli po zakończeniu eksploatacji w pokładzie 615 o dalsze 3, 4 cm. Na wyniki tych pomiarów wskazała biegła A. S. podczas wysłuchania na rozprawie apelacyjnej podtrzymując wniosek o górniczym charakterze uszkodzeń stwierdzonych w budynku powodów.

Z zawartych w opiniach górniczo geologicznych tabel obniżenia reperów wynika, że pomiary prowadzone były przez pozwaną sporadycznie. Brak częstych pomiarów uniemożliwia precyzyjne określenie terminu, w którym osiadanie ustało, względnie osiągnęło taki poziom, że nie mogło mieć żadnego znaczenia dla obiektów powierzchniowych. W kontekście oceny, czy doszło do przedawnienia roszczeń, brak ten obciążać musi pozwaną.

Z przytoczonych względów za nieuzasadnione uznać należało zarzuty skarżącej dotyczące przedawnienia roszczeń.

Dlatego Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c, o kosztach postępowania odwoławczego – po myśli art. 98 § 1 i 3 k.p.c., pozwaną, która jest stroną przegrywającą obciążyć należało obowiązkiem zwrotu powodowi, na ich żądanie, kosztów zastępstwa prawnego w tym postępowaniu oraz w oparciu o art. 83 ust. 2 w związku z art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i art. 98 § 1 k.p.c. wydatkami wyłożonymi tymczasowo przez Skarb Państwa na pokrycie kosztów przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych.

SSR (del.) Roman Troll SSO Tomasz Tatarczyk SSO Lucyna Morys - Magiera